

Publikuj, nebo zhyň!

Naplňovat v současném akademickém světě ono staré „publish or perish“ je čím dál obtížnější. V dnešním světě totiž není technickým problémem mít vlastní časopis, proto i celé skupiny diletantů by si mohly takto naplňovat svůj seznam publikací bez ohledu na to, že jejich písemná produkce by neměla žádnou vědeckou hodnotu. Nebylo jiné cesty než vypracovat systémy hodnocení vědeckých časopisů, aby bylo možné již ze seznamu publikací posoudit, jakou hodnotu mají texty toho či onoho akademického pracovníka. Abychom na své cestě za akademickou kariérou zbytečně nebloudili, vznikly postupně různé seznamy „uznaných“ časopisů. Jejich počet je samozřejmě omezený, tím vzniká zdravá soutěž mezi autory. Redakce si mohou z nabídnutých textů vybírat, a protože časopisy jsou hodnoceny i z hlediska kvality publikovaných článků, vybírají si texty vědecky hodnotnější. Tak autorům nezbyvá než pečovat o formální a vědeckou hodnotu svých publikací. Obstát v mezinárodní soutěži těch nejlepších není snadné, proto vznikají národní seznamy uznaných časopisů. V české kotlině máme seznam časopisů „recenzovaných“. Díky tomu i průměrný český vysokoškolský učitel má možnost získat potřebné body pro hodnocení své vědecké produkce.

Mnozí z nás kritizují systémy hodnocení vědeckých pracovníků na základě jejich publikací. Mají pravdu v tom, že z kvantity nelze dost dobře hodnotit kvalitu, i v tom, že existují cesty, jak se stát autorem v uznaném časopise, a přitom nenapsat ani řádku. Na seznam autorů je možné kohokoliv připsat, ať už proto, že jde o nadřízeného nebo potřebného kolegu. Existují „ghost authors“ (autoři duchové), kteří se prostě podepisují pod publikace vypracované nějakým komerčním subjektem (např. farmaceutickou firmou). Když se ale vrátíme do naší české kotliny, můžeme v systémech hodnocení nacházet i pozitivní motivy. V prostředí, kde není velká konkurence, dochází často k postupnému snižování kvality. To dobře známe ze sportu, ve vědě to není příliš jiné. Něco zvládnou zlepšit výjimečné osobnosti, ale k udržení dobrého standardu jsou potřeba ještě další mechanismy. Když nadřízené instituce budou počítat body za publikace v uznaných časopisech a přidělovat za to školám nějaké peníze, je možné očekávat, že školy budou víc tlačit na své učitele, aby v těch časopisech publikovali. Tím se zvýší nabídka textů, redakce si budou lépe vybírat. To jsou tlaky směřující ke zlepšení kvality. Každý tlak ovšem budí protitlak a my lidé umíme pohrbit každou dobrou myšlenku. Často záleží na nás obyčejných, zda se chopíme nabídnuté příležitosti nebo ji udusíme ve své pohodlnosti. Učitelé Zdravotně sociální fakulty JU v Českých Budějovicích a s nimi i ostatní české sestry a sociální pracovníci mají tu velkou výhodu, že jejich fakulta vydává sama na své náklady uznaný recenzovaný časopis. To nabízí dvě cesty. První je umožnit publikaci kdekomu, abychom získali co nejvíce bodů. Úroveň časopisu poklesne, čehož si za pár let všimnou i hodnotící komise a vymažou jej ze seznamu. Do té doby ale stihneme nadělat docela dost bodů. Osobně bych dal přednost druhé cestě. Členové redakce spolu s redakční radou budou tlačit na své kolegy, aby zvyšovali kvalitu svého psaní, a budou pro publikace vybírat ty lepší texty. Obě strany se toho dost naučí a kvalita vědecké práce se bude zlepšovat. Z poslední schůze redakční rady vyšel jeden důležitý podnět. Věda nezná národní hranice. Pokud tedy naši autoři citují jenom české publikace, nejspíš jde o vědu jen málo. A jestli je to proto, že na studium zahraniční literatury nemají čas, pak nejspíš i sami sebe klamou, že dělají vědeckou práci. Zkusíme proto žádat od našich autorů i citace zahraničních publikací. Protože každý časopis je také hodnocený podle citovanosti, budeme žádat od autorů, aby četli a citovali též články z časopisu, kde chtějí uplatnit svou publikaci.

Jiří Šimek
odpovědný redaktor; simek@zsf.jcu.cz